

складно і повільно. У цій галузі слабка ланка – диверсифікація джерел фінансування. На сьогодні у практиці не використовуються такі альтернативи стандартним банківським кредитів, як вуглецеве фінансування, венчурний та приватний акціонерний капітал, розширення застосування державних інструментів економічного регулювання [3, с. 89]. Актуально використання екологічних та інвестиційних податків, кредитування господарюючих суб'єктів, здійснюють земельні інвестиції, а з іншого боку, через систему субсидій обмеження державної підтримки галузей та підприємств, що виснажують природний капітал.

Необхідно формувати та фінансувати міжрегіональні проєкти та програми, а також екологічні програми, орієнтовані на вирішення проблем охорони навколишнього середовища та створення комфортного рівня життя в економічних зонах і макрозонах найбільших міських агломерацій.

Література:

1. Андрієнко М. В., Шако В. С. Сутність державної екологічної політики на загальнодержавному та регіональних рівнях. *Державне управління: удосконалення та розвиток*. 2016. № 9. URL: <http://www.dy.nauka.com.ua/?op=1&z=1051> (дата звернення: 29.01.2025).
2. Буканов Г. М. Механізми державного управління у сфері формування і реалізації екологічної політики. *Публічне управління і адміністрування в Україні*. 2020. Вип. 20. С. 26-31.
3. Полторак А.С. Організація соціально-економічного розвитку територіальних громад. *Modern Economics*. 2022. № 33. С. 88–98. DOI : [https://doi.org/10.31521/modecon.V33\(2022\)-12](https://doi.org/10.31521/modecon.V33(2022)-12).
4. Про охорону навколишнього природного середовища : Закон України від 26.06.1991 р. № 1268- XII: із змінами згідно із законом України від 10.06.2022 р. № 1264-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1264-12#Text> (дата звернення: 30.01.2025).
5. Євроінтеграційні «досягнення» України за 2024 рік у довіллевій сфері. *Екологія. Право*. Людина. 2024. URL: <https://epl.org.ua/announces/yevrointegratsijni-dosyagnennya-ukrayiny-za-2024-rik-u-dovkillyevij-sferi/> (дата звернення: 30.01.2025).

РОЗВИТОК МАЛОГО АГРОБІЗНЕСУ ЯК ДЕТЕРМІНАНТА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СТАЛОГО РОЗВИТКУ УКРАЇНИ

ЗУБАР І. В., канд. екон. наук, старший викладач кафедри публічного управління та менеджменту

СІНЕЛЬНИК А. С., студентка 3 курсу ступеня вищої освіти бакалавра спеціальності 073 Менеджмент

Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського, м. Вінниця, Україна

Перехід до сталого розвитку – це процес зміни ціннісних орієнтацій суспільства та бізнесу. Сам сталий розвиток трактується комісією ООН з

розвитку довкілля як задоволення потреб теперішнього часу, яке не ставить під загрозу здатність майбутніх поколінь задовольняти свої потреби [4]. Тобто сталий розвиток передбачає стабільний рівноважний стан навколишнього природного середовища при сталому економічному зростанні та досягненні суспільного добробуту.

Варто відзначити, що визнаними міжнародними пріоритетами сталого розвитку є свобода, рівність, солідарність, толерантність, повага до природи та спільна відповідальність. На цих постулатах ґрунтуються і національні цілі сталого розвитку, які визначають спрямованість національних інтересів України, орієнтуючи їх на проведення структурних реформ, забезпечення економічного зростання екологічно невиснажливим способом, створення сприятливих умов для ведення господарської діяльності [6; 7].

Для забезпечення досягнення відповідних цілей сталого розвитку в Україні одним із фундаментальних точок зростання є розвиток аграрного сектору. Важливість малих форм агробізнесу у досягненні сталого розвитку відзначалися у попередніх дослідженнях [2; 3], що пояснюється їх унікальними характеристиками, котрі ілюструють їх відповідність концепції сталого розвитку. Такі особливості можна розділити на три групи:

1. Економічні:

- поєднання в одній особі власника, керівника і працівника;
- абсолютна самостійність у вирішенні питань виробництва й реалізації продукції;
- особисте управління власника своїм господарством;
- інвестування власних і залучених коштів у бізнес;
- державні пільги та преференції.

2. Соціальні:

- трудова активність фермера та додаткова зайнятість сільського населення;
- самостійне сімейне товарне господарство;
- рівноправність членів селянської родини;
- повнота використання специфіки сільського життя;
- дифузія соціокультурних та сакральних елементів української народності;
- збереження та відновлення національно-культурних надбань, духовно-історичних цінностей та історико-культурних традицій.

3. Екологічні:

- невеликі земельні площі фермерських господарств є більш екологічно чистими;
- малі господарства фермерського типу легше перепрофілювати під вирощування екологічної продукції;
- близькість місця проживання родини фермера до виробничих земель сприяє меншій хімізації виробництва.

Виходячи із цього, можна стверджувати, що формування високоефективного достатньо технічно-забезпеченого класу малого агробізнесу здатного виробляти сільськогосподарську продукцію високої якості яка б змогла

конкурувати як на вітчизняному ринку так і закордонному може стати детермінантою для забезпечення сталого розвитку України.

В аграрному секторі України найпоширенішими суб'єктами малого підприємництва є фермерські господарства, особисті селянські господарства, та сімейні ферми. Важливим кроком у розвитку цих форм господарювання в Україні стала легалізація сімейних ферм. Це відбулось через прийняття Закону України «Про внесення змін до Закону України «Про фермерське господарство»» [1]. Законом передбачено стимулювання створення та діяльності сімейних ферм – «господарств без статусу юридичної особи, що організовуються фізичною особою самостійно або спільно з членами її сім'ї на підставі договору (декларації) про створення сімейного фермерського господарства». Слушною вважаємо думку І. В. Свиноуса, який наголошує, що для ефективного розвитку малого агробізнесу необхідно забезпечити синергію факторів підприємницьких здібностей, інформаційного забезпечення та відповідних інститутів й інституції, які сприятимуть успішній комерції таких форм господарювання в ринкових умовах [5]. Даний факт можна розглядати мотиваційною основою розвитку кооперації, що дозволить малотоварним формам господарювання протистояти експансії спекулятивного посередницького бізнесу та отримання ефекту не лише від виробництва, а й від інших стадій маркетингового ланцюжку «виробництво-збут».

Отже в плані забезпечення сталості розвитку найбільш прийнятною формою організації виробництва є кооперативи малого агробізнесу. Аналізуючи подібну закордонну практику, варто відзначити присутність багатьох об'єднань кооперативного типу, які не потребують від учасників ні юридичної реєстрації ні договірних зобов'язань. За юридичною специфікою це соціальне партнерство, яке в аграрному секторі розвинених країн представлено у вигляді об'єднань малих підприємців в некомерційні об'єднання (громадсько-господарські організації), які працюють на засадах соціального партнерства з використанням колективних форм господарювання та співпрацюють з державою. У Німеччині це – партнерства GbR та сімейні агрооб'єднання (Familien-AG), які вважаються найбільш вдалою моделлю серед інших колективних об'єднань малого підприємства в Німеччині [2].

Прослідковуючи ключові дослідження вітчизняних вчених, ми дійшли висновку, що позитивний виробничий результат варто очікувати винятково від кооперативів, які об'єднуюватимуть особисті селянські та сімейні фермерські господарства. У нашому випадку вважаємо прийнятним дати назву таким об'єднанням «селянсько-фермерське партнерство». Цим об'єднанням характерні наступні особливості: по-перше – вони самі приймають рішення на демократичній і колективній основі; по-друге – їм повністю приналежний ефект, одержаний від реалізації прийнятого рішення; по-третє – ефективність вертикальної фермерської кооперативної інтеграції мультиплікується замкненістю циклу продуктового ланцюжка «з поля до виделки»; по-четверте – специфіка базових принципів оподаткування оснований на безприбутковій природі кооперації; по-п'яте – після компенсації складових собівартості продуктів та послуг і відрахувань у передбачених статуті кооператив усі

надходження перераховує своїм членам.

Отже, в аграрному секторі України найпоширенішими суб'єктами малого бізнесу є фермерські господарства, особисті селянські господарства, та сімейні ферми. Їх особливості створюють тандем із вимогами сталого розвитку у тріаду соціо-еколого-економічних переваг. З точки зору соціальної складової, на ряду з трудовою зайнятістю сільського населення вони забезпечують збереження соціо-культурних елементів української селянської родини, протекцію та реставрацію національно-культурних надбань, цінностей та традицій, а також збереження екології, оскільки господарювання в своїй близькості розташування до місця проживання має здійснюватись з меншим рівнем хімізації.

Література:

1. Закон України «Про внесення змін до Закону України «Про фермерське господарство» щодо стимулювання створення та діяльності сімейних фермерських господарств» № 1067-VIII від 31.03.2016 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1067-19#Text>
2. Збарський В. К. Малі форми господарювання як середовище формування середнього класу на селі. Науковий погляд: економіка та управління. 2019. № 3. С. 198–206.
3. Зубар І. В. Інституційне забезпечення організації сталого землекористування: світовий досвід та перспективи в Україні. Економіка. Фінанси. Менеджмент: актуальні питання науки і практики. 2017. № 5. С. 109-122.
4. Зубар І. В. Концептуальна модель розвитку сталого землекористування фермерських господарств. Економіка. Фінанси. Менеджмент: актуальні питання науки і практики. 2016. № 4. С. 87-104.
5. Зубар І. В., Яременко О. І., Онищук Ю. В. Перспективи розвитку земельних відносин фермерських господарств в умовах децентралізації публічної влади в Україні: монографія. Вінниця: Рогальська І. О., 2021. 247 с.
6. Свиноус І. В., Ібатуллін М. І. Перспективи розвитку тваринництва в особистих селянських господарствах. Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія : Економіка і менеджмент. 2015. № 14. С. 111–115.
7. Стратегія сталого розвитку України до 2030 року (проект). <http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc34?id=&pf3511=64508&pf35401=462260>
8. Указ Президента України «Про Цілі сталого розвитку України на період до 2030 року». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/722/2019#Text>

СОЦІАЛЬНО-ЕКОЛОГІЧНІ ПРАКТИКИ ПОВОДЖЕННЯ З ВІДХОДАМИ: МЕТОДОЛОГІЯ ДОСЛІДЖЕННЯ

РАДІОНОВ В. С., аспірант кафедри менеджменту і публічного адміністрування
*Харківський національний університет міського господарства
імені О. М. Бекетова, м. Харків, Україна*

Актуальність проблеми дослідження настанов у поведженні з відходами визначається необхідністю розв'язання суперечностей, що поглиблюються і наростають, між негативними і позитивними соціальними екологічними практиками за умов викликів наростаючого забруднення відходами в